

*Др Јелена Видић Трнинић, доцент
Правној факултету у Новом Саду*

ПРАВНА ЗАШТИТА КУЋНИХ ЉУБИМАЦА У ДОМАЋЕМ ЗАКОНОДАВСТВУ¹

Сажетак: Предмет ижње аутора односи се на ишање равне заштите кућних љубимаца. Анализом важећих решења садржаних у Закону о добробити живоиња Србије, с једне стране, као и темељних принципа и одредаба дајих у Евројској конвенцији о заштити кућних љубимаца, с друе стране, у раду се иокушава указаи на сиейен равне заштите који кућни љубимци имају према домаћим законским пројисима, као и на усајашеност домаће законодавства у иоледу наведеној ишања са евројским стандардима иосјављеним у иоменутој конвенцији. Осим тоа, како се равна зашита кућних љубимаца у нашем раву иреира и одоварајућим иодзаконским пројисима, анализом иојединих ајекаиа ове заштите, која је кућним љубимцима обезбеђена, конкретно Одлуком о држању домаћих живоиња на иериторији града Новој Сада, у раду се насјоји указаи и на усклађеност решења ирихваћених у наведеном равном акту, са основним начелима заштите, која је кућним љубимцима обезбеђена законским пројисима, односно Законом о добробити живоиња Србије. Најослејку, у циљу ишо свеобухватније увида у осјвареност равне заштите кућних љубимаца у раву Србије, у раду се анализирају и видови ирошвиравној ионашања власника, односно држалаца ових живоиња, као и начин њиховој кажњавања иредвићен одоварајућим законским, односно иодзаконским пројисима.

Кључне речи: равна зашита кућних љубимаца, Закон о добробити живоиња Србије, Евројска конвенција о заштити кућних љубимаца, Одлука о држању домаћих живоиња на иериторији града Новој Сада.

¹ Рад је настао у оквиру научно-истраживачког пројекта бр. 179079 под називом *Биомедицина, зашита живоине средине и право* који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

Уводна разматрања

Животиње су одувек имале, као што и данас имају, немерљив значај како за сваког човека појединачно, тако и за читаво човечанство. Брига о њима је важна за економски развој и друштвено благостање. Поред тога, оне су неизоставни чинилац животне средине, чијим се различитим аспектима очувања и заштите, последњих деценија у свету посвећује све више пажње. Из ових разлога, питање правне заштите животиња у данашње време све више добија на значају.

Прописи који се тичу заштите животиња, у Европи се већ преко тридесет година континуирано унапређују, доношењем бројних конвенција у којима су садржани основни стандарди ове заштите. Наиме, у Савету Европе усвојено је неколико конвенција посвећених добробити животиња, као што су: Конвенција о очувању европског дивљег живота и природних станишта из 1979. године, Европска конвенција о заштити животиња у међународном превозу из 1968. године, Европска конвенција о заштити животиња које се узгајају на пољопривредним газдинствима из 1976. године, Европска конвенција за заштиту животиња за клање из 1979. године, Европска конвенција о заштити кичмењака употребљених за експерименталне и друге научне сврхе из 1986. године, као и Европска конвенција о заштити кућних љубимаца из 1987. године.² Томе је свакако допринело ангажовање невладиних организација и доношење Универзалне декларације о правима животиња, које је усвојена у Паризу 1978. године од Међународног савеза за права животиња, а под окриљем Организације Уједињених нација за просвету, науку и културу.³ Ова декларација признаје свим животињама, без обзира на то којој врсти припадају, једнака права, поштујући при том индивидуалност сваке јединке понаособ. Она садржи широки спектар природних права у корист животиња, којим их, на недвосмислен начин ставља у положај правних субјеката, који, као и човек, заслужују пажњу, поштовање и правну заштиту.⁴ Поред ње, ваља споменути и Универзалну декларацију о добробити животиња, коју је 2000. године усвојило Светско друштво за заштиту животиња, под окриљем Уједињених нација, а која ближе појашњава поступање са дивљим животињама, животињама које су зависне од човека, животињама

² Више о наведеним конвенцијама в. Милан Пауновић: Међународно-правна заштита животиња, Прилози пројекта институције правне државе у условима транзиције, Београд, 2003., стр. 216-221.

³ Превод оригиналне верзије Универзалне декларације о правима животиња в. код Милан Пауновић: Права животиња - Савремени међународни стандарди, Београд, 2004., стр. 194-196.

⁴ В. Наташа Стојановић: Основни принципи Универзалне декларације о правима животиња, Зборник радова Правног факултета у Нишу, XLV, 2004., стр. 144.

које се гаје у комерцијалне сврхе, кућним љубимцима, животињама за спорт и забаву и огледним животињама (животињама за научна истраживања).⁵ Иако наведене декларације правно не везују, односно имају само моралну снагу, оне су извршиле јак утицај на свест људи, односно на промену односа човека према животињама.

Услед наведеног, у савременим европским правима присутна су прогресивна кретања у сфери заштите и добробити животиња, при чему је током протекле деценије, заштита добробити животиња постала стандард које теже и земље у транзицији, те се у том смислу, и у законодавствима ових земаља приступило доношењу националних закона, који се тичу заштите животиња.⁶ Једно од њих је и наше право, у којем је Закон о добробити животиња донет 2009. године.⁷ Овим законом су постављени правни темељи за квалитативно нови и генерално мање дискриминаторски однос човека према животињама.⁸

Узимајући у обзир чињеницу да је сфера заштите животиња изузетно комплексна, те да Закон о добробити животиња Србије регулише однос човека како према животињама које се користе у производне, научно-истраживачке, биомедицинске и образовне сврхе, тако и према животињама које се користе за изложбе, такмичења, приредбе и друге облике јавног приказивања, а поред њих још и према животињама за рад и службеним животињама, кућним љубимцима, напуштеним и изгубљеним животињама, као и дивљим животињама у заточеништву⁹, то је предмет наше пажње фокусиран само на један сегмент ове проблематике – питање правне заштите кућних љубимаца. Истражујући, с једне стране, правни третман који кућни љубимци у домаћем праву имају према законским, али и појединим подзаконским прописима, а с друге стране, темељна начела прихваћена у Европској конвенцији о заштити кућних љубимаца,¹⁰ покушаћемо да

⁵ Текст ове декларације в. на сајту: <http://www.wspa.org.uk>. (01.10.2012).

⁶ У праву Немачке, заштита животиња нормирана је Законом о заштити животиња Немачке из 1972. године (који је мењан више пута – 1986, 1998, 2001 и 2006. године), у праву Швајцарске, Законом о заштити животиња Швајцарске из 2005. године, у праву Велике Британије, Законом о добробити животиња Велике Британије из 2006. године, у праву Словеније, Законом о заштити животиња Словеније из 1999. године, у праву Хрватске, Законом о заштити животиња Хрватске из 2006. године, у праву БиХ, Законом о заштити и добробити животиња БиХ из 2009. године, а у праву Црне Горе, Законом о заштити добробити животиња Црне Горе из 2008. године.

⁷ В. „Службени гласник РС“, бр. 41/2009.

⁸ У том смислу в. Наташа Стојановић: Правна заштита напуштених животиња у светлу Закона о добробити животиња, Екологија и право, Ниш, 2011., стр. 559.

⁹ В. чл. 2. Закона о добробити животиња Србије.

¹⁰ Текст Европске Конвенције о заштити кућних љубимаца видети на сајту: <http://www.conventions.coe.int/treaty/en/reports/html/125.htm>. (01.10.2012).

нађемо одговор на следећа питања: да ли је степен правне заштите који кућни љубимци имају према домаћим законским прописима задовољавајући, да ли је и у којој мери домаће законодавство у погледу регулисања наведеног питања усаглашено са европским стандардима постављеним у споменутој конвенцији, у којој мери су решења прихваћена у појединим подзаконским прописима усклађена са основним принципима заштите, која је кућним љубимцима загарантована законским прописима, конкретно Законом о добробити животиња Србије, као и да ли је начин кажњавања који је у случају противправног понашања власника, односно држалаца ових животиња, прописан одговарајућим законским, односно подзаконским актима, адекватан учињеном прекршају, односно друштвеној опасности кривичног дела. Истовремено, у раду се настоји указати на кораке, које је у будућности неопходно предузети у циљу остваривања што квалитетније правне заштите кућних љубимаца.

1. Значај Европске конвенције о заштити кућних љубимаца и Закона о добробити животиња Србије

Европска конвенција о заштити кућних љубимаца, која је усвојена од стране Савета Европе у Стразбуру 1987. године, а коју је наша земља ратификовала,¹¹ има велики значај за власнике оних животиња који човеку представљају друштво и које се, самим тим, налазе у посебном односу са њим, у односу на друге врсте животиња.¹² У овој конвенцији су дати минимални оквири заштите кућних љубимаца, са којима законодавства европских држава потписница морају бити усклађена, при чему се оставља слобода уговорним странама да у своје законодавство уведу строжије мере од прописаних, за заштиту кућних љубимаца, или да одредбе ове Конвенције примене и на животиње које у њој нису изричито наведене.¹³

¹¹ В. „Сл. гласник РС“, међународни уговори, бр. 1/2010.

¹² У данашње време број кућних љубимаца се енорно повећава, нарочито у високо развијеним земљама Европе и Северне Америке, где у данашње време скоро свако друго домаћинство, поседује макар једну кућну животињу. У теорији се наводи да су најчешћи узроци за овакву појаву социолошке природе, односно мањак друштвених веза између људи у урбаним срединама, које многе усамљене особе наводи да недостатак било каквих контаката са другим људима, замене блиским односима са животињом, која им на тај начин утољава потребу за љубављу. У том смислу в. Милан Пауновић: *op. cit.*, стр. 151-152. О осталим разлозима који утичу на пораст кућних љубимаца у данашње време в. такође код: Милан Пауновић: *op. cit.*, стр. 152-153; Никола Висковић: *Правна заштита кућних животиња (љубимаца) – Европска конвенција из 1987. и Талијански закон из 1991.*, Зборник радова Правног факултета у Сплиту, бр. 29/1-2, 1992., стр. 86-87.

¹³ В. чл. 2. ст. 3. Европске конвенције о заштити кућних љубимаца.

У праву Србије, како је то наведено, заштита животиња уређена је Законом о добробити животиња из 2009. године, на који начин је у домаћем законодавству, на један свеобухватнији начин, добробит животиња стављена под заштиту. Њиме се уређује добробит животиња, права, обавезе и одговорности правних и физичких лица, односно предузетника за добробит животиња, поступање са животињама и заштита животиња од злостављања, заштита добробити животиња при лишавању живота, држању, узгоју, промету, превозу, клању и спровођењу огледа на животињама, као и друга питања од значаја за заштиту добробити животиња.¹⁴ Добробит животиња, која се уређује овим законом, односи се на оне животиње које могу да осете бол, патњу, страх и стрес.¹⁵ Она у себи обједињује пет основних права животиња: право на храну и воду; право на живот без бола, повреда и болести; право на одговарајући смештај; право на изражавање природног понашања, укључујући ту и социјалне контакте са животињама своје врсте и право на живот без страха и патње.¹⁶

2. Правна заштита кућних љубимаца према Закону о добробити животиња Србије и усаглашеност са Европском конвенцијом о заштити кућних љубимаца

А. Појам, чување и држање кућних љубимаца

У основним одредбама Закона о добробити животиња Србије, прописано је да се кућним љубимцем сматра свака животиња која се држи ради дружења,¹⁷ при чему њихов власник, односно држалац може бити како физичко, тако и правно лице.¹⁸ Притом, закон се односи како на кућне љу-

¹⁴ В. чл. 1. Закона о добробити животиња Србије.

¹⁵ В. чл. 2. ст. 1. Закона о добробити животиња Србије.

¹⁶ О добробити животиња опширније в. Наташа Стојановић: *op. cit.*, стр. 562-563. У теорији се такође наводи и да су два од многобројних одређења овог термина: „Добробит је правни стандард који обухвата и физичко и психичко благостање живота“, *Vrambell Report* (1965); „Стање потпуног менталног и физичког здравља, где се животиња налази у хармонији са својим окружењем.“ *Hughes B.O., Behaviour as an index of welfare, Proceedings of the fifth European Poultry Conference. Poultry Science Association, Poultry Conference, Malta, 1976, 1005-1018.* Наведено према: Новак Крстић, *Кривичноправна заштита животиња од убијања и злостављања као неопходан услов очувања здраве животне средине, Екологија и право*, Ниш, 2011., стр. 289.

¹⁷ В. чл. 5. тач. 26. Закона о добробити животиња Србије.

¹⁸ В. чл. 6. ст. 1. Закона о добробити животиња Србије. Власник животиње јесте правно или физичко лице, односно предузетник, које има право чувања, држања, узгоја, репродукције, превоза, коришћења и продаје животиње и које је одговорно за живот, заштиту здравља и добробити животиња, док је држалац животиње правно или физичко лице, односно предузетник, које има иста права и одговорности као и власник животиње, с тим што

бимце, тако и на залутале кућне љубимце (тзв. кућне љубимце луталице),¹⁹ што значи да је наше законодавство у погледу обима примене усклађено са Европском конвенцијом о заштити животиња, према којој се, под појмом кућних љубимаца сматра свака животиња коју човек држи или намерава да држи, пре свега у свом домаћинству, ради задовољства и дружења,²⁰ при чему се Конвенција односи на све кућне љубимце, независно од тога која лица их чувају – физичка или правна, и тамо где је то погодно, на залутале животиње (кућне љубимце луталице).²¹

У одговарајућем поглављу Закона о добробити животиња Србије, које се односи на општу заштиту њихове добробити, односно у поглављу које регулише заштиту животиња, независно од тога о којим животињама се ради, нормирано је правило према којем власник, односно држалац животиње мора да предузима све неопходне мере како би обезбедио да се животињи, не наноси непотребан бол, патња, страх и стрес, односно повреда.²² Поред тога, у овом поглављу, нормирано је и да је забрањено држати животињу на начин којим јој се наноси бол, патња, страх и стрес, као што је забрањено и злостављање животиње, као и напуштање и одбацивање животиње, чији опстанак зависи директно од човека.²³ Споменуте одредбе су у потпуној сагласности са основним начелима, која се односе на чување кућних љубимаца, а којима је дато централно место у Европској конвенцији о заштити кућних љубимаца. То су начело да нико не сме кућним љубимцима наносити непотребан бол, патњу, страх и стрес, као и начело да нико не сме напустити свог љубимца.²⁴

Начин држања кућних љубимаца регулисан је на више места у Закону о добробити животиња Србије. Тако је у поглављу које се односи на општу заштиту добробити животиња, предвиђено да је власник, односно држалац животиње одговоран за њен живот, здравље и добробит, те да је дужан да према животињи поступа са пажњом доброг домаћина и да обезбеди услове за држање и негу животиња, који одговарају врсти, раси, полу, старости, као и физичким, биолошким и производним специфичностима и особинама у понашању и здравственом стању животиње, као и да је дужан

продају животиње може вршити само на основу писменог одобрења власника. В. чл. 5. тач. 3. и тач. 10. Закона о добробити животиња.

¹⁹ Напоменућемо да правни третман напуштених животиња (кућних љубимаца луталица) не представља предмет нашег истраживања, имајући у виду чињеницу да би то превазилазило задате оквире и потребе овог рада. О правном третману напуштених животиња опширно в. Наташа Стојановић: *op. cit.*, стр. 559-571.

²⁰ В. чл. 1. ст. 1. Европске конвенције о заштити кућних љубимаца.

²¹ В. чл. 2. ст. 1. Европске конвенције о заштити кућних љубимаца.

²² В. чл. 6. ст. 5. Закона о добробити животиња Србије.

²³ В. чл. 7. ст. 1. тач. 1-2. и тач. 4. Закона о добробити животиња Србије.

²⁴ В. чл. 3. Европске конвенције о заштити кућних љубимаца.

да благовремено обезбеди помоћ ветеринара ако је животиња оболела, при порођају животиње, као и збрињавање болесне, повређене и изнемогле животиње.²⁵ У наведеном поглављу закона, прописане су и одговарајуће забране, те је тако забрањено: занемаривати животињу лишавањем основних животних потреба, као што су храна и вода, удобан простор за смештај, односно склониште, простор за одмор и обављање физиолошких потреба, хигијена, ветеринарска нега, као и амбијенталне прилике које одговарају врсти, раси, полу и старосној категорији,²⁶ организовати трке животиња на начин којим се превазилазе физичке могућности животиња и животињама наноси повреда, бол, патња, страх и стрес,²⁷ излагати животињу директном утицају неповољних временских прилика или недостатку кисеоника,²⁸ те одржавати борбе између животиња или између животиња и људи, организовати клађење, кладити се, као и присуствовати борбама животиња.²⁹ На послетку, у делу закона који посебну пажњу посвећује кућним љубимцима, наведено је да је власник, односно држалац кућног љубимца дужан да обезбеди кућном љубимцу бригу, негу и смештај, у складу са врстом, расом, полом, старошћу, као и физичким и биолошким специфичностима и потребама у понашању и здравственом стању кућног љубимца.³⁰ У овом делу закона, предвиђено је и да се кућни љубимци не смеју држати и користити за рад, односно вучу и ношење терета (осим раса паса које су прилагођене и обучене за ову намену), као и за исхрану, односно производњу хране, коже, крзна, као и у друге комерцијалне сврхе,³¹ а када је реч о дивљим и егзотичним животињама као кућним љубимцима, да се оне могу држати само на основу одговарајућег решења о одобрењу њиховог држања, које доноси министар, на основу претходно прибављене сагласности министра надлежног за послове животне средине, при чему се оваквим животињама мора обезбедити адекватан простор који задовољава све њихове потребе својствене врсти, контакт са животињама исте врсте, ако је то својствено врсти, одговарајући климатски услови, у складу са потребама врсте, као и други услови који одговарају врсти, раси, полу, старости, физичким и биолошким особинама, особинама у понашању и здравственом стању животиња.³² Ове одредбе нашег законодавства су несумњиво у складу са одговарајућим одредбама Конвенције, којима је прописан начин

²⁵ В. чл. 6. ст. 4-5. Закона о добробити животиња Србије.

²⁶ В. чл. 7. ст. 1. тач. 32. Закона о добробити животиња Србије.

²⁷ В. чл. 7. ст. 1. тач. 12. Закона о добробити животиња Србије.

²⁸ В. чл. 7. ст. 1. тач. 18. Закона о добробити животиња Србије.

²⁹ В. чл. 7. ст. 1. тач. 22. Закона о добробити животиња Србије.

³⁰ В. чл. 53. ст. 1. Закона о добробити животиња Србије.

³¹ В. чл. 57. ст. 1. Закона о добробити животиња Србије.

³² В. чл. 58. ст. 1-2. Закона о добробити животиња Србије.

држања кућних љубимаца, имајући у виду да је њоме предвиђено да је свака особа која држи кућне љубимце одговорна за његово здравље и добробит, а затим и да је дужна да му обезбеди одговарајући смештај, негу и пажњу (нарочито храну и воду у довољним количинама, могућност кретања, те предузимање расположивих мера за спречавање њеног бега) у складу са етолошким потребама животиње, према њеној врсти и раси.³³

Имајући у виду да добробит животиња није само кључни фактор постојања животиња и опстанка појединих животињских врста, већ и то, да се оствареност добробити животиња у социјалном реалитету директно рефлектује и на, између осталог, безбедност грађана и квалитет животне средине,³⁴ домаћим законодавством, а у вези са конкретним начином држања кућних љубимаца, прописано је и да се пси који се држе као кућни љубимци, а који могу представљати опасност за околину, морају држати на начин, који прописује министар, те да је власник, односно држалац кућних љубимаца, дужан да правилним држањем и другим мерама и средствима, спречи да они угрозе људи и околину.³⁵

Б. Размножавање, њродаја, обука, њромей, комерцијални одџој, смештај и коришћење кућних љубимаца за рекламирање, забаву, изложбе и шакмичења

Када се ради о размножавању кућних љубимаца, у делу Закона о добробити животиња Србије, који је посвећен кућним љубимцима, прописано је да је власник, односно држалац кућних љубимаца, који се бави њиховом репродукцијом у комерцијалне сврхе, дужан да се брине о заштити здравља, живота и добробити легла, при чему је одговорно за мане и добробит потомства или женског родитеља. У овом делу закона, предвиђено је и да се кућни љубимци не смеју репродуковати за рад, односно вучу и ношење терета (осим раса паса које су прилагођене и обучене за ову намену), као и за исхрану, односно производњу хране, коже, крзна, као и у друге комерцијалне сврхе. Напоследку, када је реч о дивљим и егзотичним животињама као кућним љубимцима, законом је прописано да се оне могу репродуковати само на основу одговарајућег решења о одобрењу њихове репродукције, које доноси министар, на основу претходно прибављене сагласности министра надлежног за послове животне средине.³⁶ Осим тога, у поглављу овог закона који је посвећен општој заштити добробити животи-

³³ В. чл. 4. ст. 1-2. Европске конвенције о заштити кућних љубимаца.

³⁴ В. Наташа Стојановић: *op. cit.*, стр. 563.

³⁵ В. чл. 53. ст. 2-3., као и чл. 55. ст. 2. Закона о добробити животиња Србије.

³⁶ В. чл. 56. ст. 1. и ст. 3., чл. 57. ст. 1-2., као и чл. 58. ст. 1. Закона о добробити животиња Србије.

ња, прописано је да је забрањено репродуковати животињу на начин којим јој се наноси бол, патња, страх и стрес, као и животињу која није достигла телесну зрелост, те животињу са наследним поремећајима, осим у случају мутација код огледних животиња.³⁷ Наведене одредбе Закона о добробити животиња Србије, осим што су у складу, представљају и детаљну разраду стандарда предвиђених Европском конвенцијом о заштити животиња, која приликом прописивања овог питања, као и наше законодавство, налаже појачани степен опреза, налажући да свако ко одабере кућног љубимца за репродукцију, одговара за анатомске и физиолошке карактеристике и особине у понашању, које могу представљати ризик по здравље и добробит, било потомства, било женског родитеља.³⁸

Веома је значајна и одговарајућа одредба Закона о добробити животиња Србије, којом је у циљу што свеобухватније заштите кућних љубимаца, забрањена њихова продаја или поклањање лицима млађим од 18 година, без дозволе родитеља или старатеља.³⁹ Законодавство Србије је и погледу правне регулативе овог питања следило Европску конвенцију о заштити кућних љубимаца, при чему је, у складу са правилом Конвенције, према којој се оставља слобода уговорним странама да у своје законодавство уведу строжије мере од прописаних за заштиту кућних љубимаца, поставило вишу старосну границу у односу на Конвенцију, према којој је забрањена продаја кућних љубимаца лицима млађим од 16 година, без изричите сагласности родитеља или старатеља.⁴⁰ Решење нашег права сматрамо прихватљивијим, имајући у виду чињеницу да пунолетство једне особе ипак пружа више гаранција да ће она озбиљније схватити своју обавезу чувања кућних љубимаца, те да кућни љубимац неће бити само објект прохтева једне још увек емотивно и социјално незреле особе, код које временом та заинтересованост може брзо прерасти у равнодушност и комодитет.

Обука животиња представља још један сегмент правне заштите коју Закон о добробити животиња Србије пружа кућним љубимцима. У поглављу закона који је посвећен општој заштити добробити животиња нормирано је да се обуком животиња, између осталог, сматра и обука кућних љубимаца, а која се мора обављати на начин примерен врсти, раси и намени животиње.⁴¹ У овом поглављу, прописана је и забрана обучавања животиње применом силе или другим средствима која су штетна за њен живот

³⁷ В. чл. 7. ст. 1. тач. 4. и тач. 13. Закона о добробити животиња Србије.

³⁸ В. чл. 5. Европске конвенције о заштити кућних љубимаца.

³⁹ В. чл. 7. ст. 1. тач. 30. Закона о добробити животиња Србије.

⁴⁰ В. чл. 6. Европске конвенције о заштити кућних љубимаца.

⁴¹ В. чл. 10. Закона о добробити животиња Србије.

и добробит, као и приморавање животиња на понашање које није карактеристично за њену врсту и превазилази њене физичке могућности. Поред тога, законом је прописано и да обуку животиња може обављати само оно правно и физичко лице које је уписано у Регистар лица за обуку животиња, који води Министарство.⁴² Наведене одредбе домаћег законодавства одговарају стандардима постављеним у Европској Конвенцији о заштити кућних љубимаца, у којој се наводи да ниједан кућни љубимац неће бити обучаван на начин штетан по његово здравље и добробит, а нарочито присиљавањем животиње да прекорачи своје природне способности или снагу или коришћењем вештачких помагала која изазивају повреде или непотребан бол, патњу или стрес.⁴³

Одговарајућа пажња у домаћем законодавству, посвећена је и промету, комерцијалном одгајању и пансионима кућних љубимаца. Тако је Законом о добробити животиња Србије, предвиђено да се продаја кућних љубимаца може обављати у одгајивачницама, а осим паса и мачака, и у продавницама животиња које испуњавају услове за добробит животиња у погледу простора за животиње, просторија и опреме и које су уписане у Регистар објеката које води Министарство, у складу са законом којим се уређује ветеринарство (исте ове услове морају испуњавати и пансиони за кућне љубимце и прихватилишта за напуштене животиње). Према закону, власник, односно држалац одгајивачница и продавница животиња мора водити евиденцију, која садржи податке о броју продатих животиња, кретању, исхрани и лечењу животиња, а лица која раде у њима морају бити обучена за добробит животиња (што је случај и са лицима која раде са животињама у пансионима и прихватилиштима), као што морају за сваку продату животињу издати и писмено упутство о начину њеног држања.⁴⁴ И ове одредбе нашег законодавства, усаглашене су са одговарајућом одредбом Конвенције, која се односи на промет, комерцијално одгајање и смештај кућних љубимаца, те на оснивање прихватилишта за кућне љубимце, а којом је предвиђено да лице које има намеру да се бави оваквим пословима, мора имати потребно знање и способности за њих, као и одговарајуће просторије са опремом за ову делатност, те да своју намеру ангажовања у наведеним активностима мора пријавити надлежном органу, који ће у случају неиспуњења напред наведених услова, препоручити одговарајуће мере, а уколико је то неопходно за добробит животиња и забранити делатност.⁴⁵

⁴² В. чл. 7. ст. 1. тач. 28., као и чл. 11. ст. 1. Закона о добробити животиња Србије.

⁴³ В. чл. 7. Европске конвенције о заштити кућних љубимаца.

⁴⁴ В. чл. 59. ст. 1-4., као и чл. 61. ст. 1-2. Закона о добробити животиња Србије. О правној заштити напуштених животиња в. чл. 61-70. Закона о добробити животиња Србије.

⁴⁵ В. чл. 8. Европске конвенције о заштити кућних љубимаца.

Законом о добробити животиња Србије, у поглављу посвећеном општој заштити добробити животиња, предвиђено је да је организовање циркуса, изложби, такмичења, приредби и других облика јавног приказивања животиња, могуће само на основу дозволе Министарства, уколико се не угрожавају живот, здравље и добробит животиња, ако се њима животиње не присиљавају на понашање несвојствено врсти и ако се не извргавају руглу физичке и психичке особине животиња, при чему је организатор дужан да најмање седам дана пре одржавања, пријави Министарству време и место јавног приказивања животиња.⁴⁶ Поред тога, у овом поглављу закона предвиђено је и да је забрањено користити допинг, стимулансе и друге супстанце које се користе ради бржег развоја животиње и побољшања производних и физичких особина, те хранити или напајати животињу супстанцама које начином употребе или садржајем могу да изазову непотребну патњу или бол животиње, као и употребљавати отрове и друга хемијска средства која изазивају бол, патњу и смрт животиња, осим у случајевима предвиђеним овим законом.⁴⁷ Осим тога, законом је забрањено и давање лекова, медицинских и других сличних средстава, која немају за циљ дијагностику, превентиву, лечење животиње и побољшање њеног здравственог стања, а која могу довести до промена у понашању, физичким и психичким способностима животиње, поседовање, употребљавање и продавање лекова и супстанци у циљу допинговања животиња, као и подстицање, подржавање, помагање и прикривање допинга животиња.⁴⁸ Наведене одредбе нашег права такође су у складу са Европском конвенцијом о заштити кућних љубимаца. Тако је и према Конвенцији забрањен сваки вид коришћења кућних љубимаца за рекламирање, забаву, изложбе, такмичења и сличне активности, ако организатор није обезбедио одговарајуће услове за кућне љубимце, на начин како би се са њима поступало у смислу обезбеђивања одговарајућег смештаја, неге и пажње, узимајући у обзир етолошке потребе животиња у складу са њеном врстом или расом, као и ако се здравље и добробит љубимаца доводе у ризик. Поред тога, Конвенцијом је предвиђено и да кућном љубимцу није дозвољено давати никакве супстанце, нити примењивати терапије и употребљавати средства у циљу побољшања или смањења природног нивоа перформансе конкретног љубимца: током такмичења или у било које друго време када би то угрозило живот и здравље дотичне животиње.⁴⁹

⁴⁶ В. чл. 8. ст. 1-2. и ст. 4. Закона о добробити животиња Србије.

⁴⁷ В. чл. 7. ст. 1. тач. 16-17., као и тач. 29. Закона о добробити животиња Србије.

⁴⁸ В. чл. 7. ст. 1. тач. 25-27. Закона о добробити животиња Србије.

⁴⁹ В. чл. 9. Европске конвенције о заштити кућних љубимаца.

В. Хируршке интервенције и лишавање животиња кућних љубимаца

Одговарајући простор у Закону о добробити животиња Србије посвећен је и интервенцијама на животињама, које су, када се ради о кућним љубимцима, од посебног значаја, имајући у виду чињеницу да они многим људима служе као украс. Према закону, ове интервенције су забрањене уколико би се вршиле ради промене идентитета, прикривања телесних ма на и старости кућног љубимца, као што је забрањена и делимична или потпуна ампутација појединих делова тела кућног љубимца, а посебно: сечење и скраћивање репа, одстрањивање гласних жица, уклањање канци и отровног зуба, обављање интервенција на полним органима мужјака, осим кастрације, те сечење ушних шкољки.⁵⁰ Наведене интервенције се могу само изузетно обављати, ако је то потребно ради заштите здравља, односно спречавања угрожавања живота и добробити животиња, у научноистраживачке и биомедицинске сврхе, ради контроле популације животиња стерилизацијом или кастрацијом, као и ради обележавања напуштених животиња, засецањем ушне шкољке.⁵¹ Законом је предвиђено и да интервенције на животињама којима се нарушава физичка, психичка, односно генетичка целовитост животиња може обављати само ветеринар, а изузетно и власник, односно држалац животиње, при чему, у ситуацији када се оне врше у научноистраживачке и биомедицинске сврхе, исте може обављати и овлашћени научни радник. За обављање болне интервенције на животињама обавезна је анестезија, а у постоперативном току и аналгезија⁵² (што је у складу са законском забраном подвргавања или омогућавања подвргавања животиње интервенцији, која се спроводи без стручне бриге и хуманости и противно правилима добре ветеринарске праксе).⁵³ Споменути одредбама нашег законодавства, такође се прате одговарајуће тенденције Европске Конвенције о заштити кућних љубимаца, у погледу начина регулације овог питања. Тако је према Конвенцији забрањено вршити хируршке интервенције на кућним љубимцима у циљу промене њиховог изгледа или у неке друге нетерапеутске сврхе. У том контексту, Конвенцијом су у принципу забрањене исте оне интервенције, које су забрањене и Законом о добробити животиња Србије - скраћивање репова и ушију, одстрањивање гласних жица, као и уклањање зуба и канци, при чему су изузеци од наведених забрана могући, с обзиром да је дозвољено да ветеринар предузме и такве хируршке захвате, уколико сматра да је то потребно из ветеринар-

⁵⁰ В. чл. 14. ст. 1. тач. 1-3., тач. 7., као и тач. 13. Закона о добробити животиња Србије.

⁵¹ В. чл. 14. ст. 2. Закона о добробити животиња Србије.

⁵² В. чл. 13. ст. 1-3. Закона о добробити животиња Србије.

⁵³ В. чл. 7. ст. 1. тач. 19. Закона о добробити животиња Србије.

ско-медицинских разлога или уколико је то потребно због добробити животиње, или пак у циљу спречавања репродукције кућног љубимца. Конвенцијом, а за разлику од домаћег законодавства, једино није предвиђено да се хируршки захвати на кућним љубимцима могу вршити и ради обележавања напуштених животиња, засецањем ушне шкољке, с тим што се, колико је нама познато, ова мера у домаћој пракси и не примењује, већ се напуштеним животињама након вакцинације и стерилизације стављају одговарајући чипови или огрлице. Напослетку, домаће законодавство је пратило и одговарајућу тенденцију Конвенције, према којој се било која интервенција за коју се сматра да ће животињи изазвати јак бол, мора извршити уз анестезију од стране ветеринара или под његовом контролом.⁵⁴

Посебна пажња у Европској конвенцији о заштити кућних љубимаца посвећена је лишавању њиховог живота, које се може извршити од стране ветеринара или друге компетентне особе, а у хитним случајевима и од стране било којег другог лица када је неопходно окончати патњу животиња, као и у сваком другом хитном случају које дозвољава национално законодавство.⁵⁵ У теорији је сасвим оправдано изнет став да непрописивање разлога због којих се може извршити еутаназација кућних љубимаца, представља значајан пропуст ове Конвенције.⁵⁶ За разлику од Конвенције, домаће законодавство, прецизније регулише ово питање, прописивањем разлога због којих је могуће лишавање живота животиња, које је у начелу забрањено.⁵⁷ Тако, према Закону о добробити животиња Србије, кућни љубимац може бити лишен живота на хуман начин, уколико је повређен, неизлечиво болестан, телесно деформисан или на други начин патолошки онеспособљен, тако да опоравак није могућ, а живот за њега представља бол, патњу, страх и стрес, ако је достигао старост, па му отказују основне животне функције, ако се користи у научноистраживачке и биомедицинске сврхе, у складу са овим законом, ако се лишавањем живота спречава ширење, односно, ако се сузбијају и искорењују заразне болести, у складу са законом којим се уређује ветеринарство, ако кућни љубимац не може да се прилагоди условима смештаја, а његово пуштање на слободу представља опасност за људе, друге животиње и животну средину, те ако је лишавање живота кућног љубимца од веће користи за његову добробит него што су патње од даљег живота, у складу са мишљењем ветеринара.⁵⁸ Као што је

⁵⁴ В. чл. 10. Европске конвенције о заштити кућних љубимаца.

⁵⁵ В. чл. 11. ст. 1. Европске конвенције о заштити кућних љубимаца.

⁵⁶ В. у том смислу: Наташа Стојановић: Заштита кућних љубимаца у праву Европске уније и нашем праву, Зборник радова посвећен научној конференцији „Правни систем Републике Србије – усаглашавање са правом Европске уније“, Ниш, 2005., стр.130.

⁵⁷ В. чл. 7. ст. 1. тач. 3. Закона о добробити животиња Србије.

⁵⁸ В. чл. 15. тач. 1-2., тач. 4-6., као и тач. 9. Закона о добробити животиња Србије.

то предвиђено и Конвенцијом, кућног љубимца може лишити живота само ветеринар или ветеринарски техничар под надзором ветеринара или друго обучено лице под надзором ветеринара, осим у случајевима када је угрожена безбедност људи и животиња.⁵⁹ Лишавање живота се не може извршити на јавним местима, осим у случају када је кућног љубимца неопходно лишити непотребног бола и патње, ако његов опоравак није могућ, на основу мишљења ветеринара, у складу са процедуром еутаназије, те уколико је то потребно ради спречавања ширења, сузбијања и искорењивања заразних болести.⁶⁰ На крају, и одредба Закона о добробити животиња Србије, из које произлази да се лишавање живота кућног љубимца обавља на хуман начин, који проузрокује тренутну и сигурну смрт, уз претходно омамљивање (осим код принудног лишавања живота ради прекида патње и бола насталог услед патолошког стања, повреде или заразне болести),⁶¹ несумњиво је у сагласности са одговарајућом одредбом Конвенције, којом је предвиђено да лишавање живота кућних љубимаца мора бити учињено уз минимум физичке и менталне патње за њих, те да изабрани начин лишавања живота мора бити такав да доведе до тренутног губитка свести и смрти или такав да се започне са увођењем дубоке опште анестезије коју прати поступак који доводи до коначне и сигурне смрти, при чему су дозвољени само хумани методи лишавања живота кућних љубимаца.⁶²

3. Правна заштита кућних љубимаца према Одлуци Града Новог Сада о држању домаћих животиња и усаглашеност са Законом о добробити животиња Србије

Поједини аспекти заштите кућних љубимаца у домаћем законодавству, третирају се и од стране локалних власти, одговарајућим одлукама о држању и чувању домаћих животиња, као подзаконским прописима, које би сваки град, требало да има. Нови Сад је један од првих градова у Србији који је донео Одлуку о држању домаћих животиња⁶³ у складу са Законом о добробити животиња.

Имајући у виду да Одлука, као правни акт нижег ранга, разрађује питање заштите животиња, њом су садржински посматрано, уређена разно-

⁵⁹ В. чл. 17. ст. 3. Закона о добробити животиња Србије.

⁶⁰ В. чл. 16. тач. 2-3. Закона о добробити животиња Србије.

⁶¹ В. чл. 17. ст. 1-2. Закона о добробити животиња Србије.

⁶² В. чл. 11. ст. 1-2. Европске конвенције о заштити кућних љубимаца. Према Конвенцији је забрањено давлeње или гушење животиње, употреба отрова или било ког лека, као и употреба електричне енергије, уколико примена свих ових метода може продуковати патњу кућног љубимца.

⁶³ В. „Сл. лист Града Новог Сада“, бр. 60/2010, 12/2011, 17/2011 – испр. и 1/2012.

врсна питања, почев од неопходних услова, начина држања и заштите домаћих животиња, преко питања обезбеђивања прихватилишта и карантинна, као и организовања зоохигијенске службе на територији града Новог Сада, па све до мера забрана, надзора над њиховом применом и казних одредаба. У наредним излагањима, а у складу са предметом нашег истраживања, настојаћемо да укажемо на претежно она решења Одлуке, којима су уређена питања правног третмана кућних љубимаца, у погледу њиховог чувања и држања.

У смислу ове Одлуке, а на начин као што је то учињено и Законом о добробити животиња Србије, кућни љубимци су дефинисани као животиње који се држе ради дружења, при чему се под њима сматрају пси, мачке, украсне птице, голубови, мали глодари, тераријумске и акваријумске животиње.⁶⁴ У општим одредбама Одлуке, а такође у складу са Законом о добробити животиња, у погледу начина чувања и држања домаћих животиња, а тиме и кућних љубимаца, предвиђено је да је власник, односно држалац животиње одговоран за њен живот, здравље и добробит, те да мора предузимати све неопходне мере како би обезбедио да се животињи не наноси непотребан бол, патња, страх и стрес, односно повреда, као и да се њиховим држањем не угрожавају људи и околина.⁶⁵

Одлуком су дата и упутства власницима, односно држаоцима кућних љубимаца у погледу њиховог држања, којима су такође, у великој мери реализована основна начела Закона о добробити животиња Србије. Та упутства су конкретизована одговарајућим одредбама о броју и врсти кућних љубимаца који се могу држати, месту и простору у којима се могу држати, месту и начину њиховог извођења, а напослетку и одредбама којима се утврђују права и обавезе власника, односно држалаца животиња приликом њиховог извођења.

Тако је, када је реч о броју кућних љубимаца који се могу држати, у Одлуци прихваћено решење према којем се, независно од тога да ли се животиње држе у објектима вишепородичног становања (становима)⁶⁶ или пак у објектима породичног становања (кућама) на подручју насељених места,⁶⁷ пси и мачке, као врста кућних љубимаца, могу држати у оном бро-

⁶⁴ В. чл. 2. ст. 2. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

⁶⁵ В. чл. 3. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

⁶⁶ В. чл. 4. ст. 2. тач. 1. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада (објекти са два или више станова).

⁶⁷ В. чл. 4. ст. 2. тач. 2-4. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада (објекти породичног становања на подручју насељених места Нови Сад, Петроварадин, Сремска Каменица, Ветерник, Руменка, Лединци, Футог, Бегеч, Кисач, Степановићево, Каћ, Ченеј, Будисава, Ковиљ, Буковац и Стари Лединци).

ју и на начин, којим се обезбеђује њихова добробит, под условом да се не угрожавају и узнемиравају људи и околина,⁶⁸ уз обавезу власника, односно држаоца ових кућних љубимаца да обавести председника органа управљања у згради о њиховом броју и врсти.⁶⁹ Када је реч о украсним птицама, станари у зградама могу да држе највише пет оваквих животиња, на начин којим се трећа лица не ометају у мирном коришћењу стана, док се у објектима породичног становања на подручју одређеног броја насељених места,⁷⁰ може држати највише 10 украсних птица, под условом да се не узнемиравају трећа лица.⁷¹ Напослетку, у објектима породичног становања на подручју одређеног броја насељених места,⁷² може се држати највише 100 голубова, и то највише 4 голуба по кубном метру, под условом да се не узнемиравају трећа лица.⁷³

Одредбе Одлуке у погледу дозвољеног броја паса и мачки, који се могу држати у стану, односно кући, у великој мери се разликују од раније постојећих, веома рестриктивних одредаба ове Одлуке, према којима се у једном стану, без сагласности станара, могао имати један пас и једна мачка и њихов подмладак најдуже до четири месеца старости, при чему је за држање паса који се карактеришу као опасни, била неопходна сагласност свих станара у згради. Лица која су псе и мачке држала у објектима породичног становања била су у нешто бољем положају, јер су у дворишту могла да држе највише две мачке и исто толико паса. Несумњиво је да постојећи начин регулисања (који је у највећој мери настао као резултат настојања удружења за заштиту животиња у Новом Саду и петиције којом је захтевана измена наведене градске одлуке), а којим се не ограничава број

⁶⁸ В.чл. 13. ст. 1. и чл. 15. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

⁶⁹ В.чл. 14 а ст. 1. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

⁷⁰ Објекти породичног становања на подручју насељених места Нови Сад, Петроварадин, Сремска Каменица, Ветерник, Руменка и Лединци.

⁷¹ В.чл. 29. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада. У погледу објеката породичног становања на подручју насељених места Футог, Бегеч, Кисач, Степановићево, Каћ, Ченеј, Будисава, Ковиљ, Буковац и Стари Лединци, Одлуком није предвиђено ограничење у погледу броја украсних птица које се могу држати.

⁷² Објекти породичног становања на подручју насељених места Нови Сад, Петроварадин, Сремска Каменица, Ветерник, Руменка и Лединци.

⁷³ В.чл. 32. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада. Изузетно, у смислу чл. 33. ове Одлуке, у објектима породичног становања на подручју насељених места Ветерник, Руменка и Лединци, могуће је држати и више од 100 голубова, под условом да се не узнемиравају трећа лица. У погледу објеката породичног становања на подручју насељених места Футог, Бегеч, Кисач, Степановићево, Каћ, Ченеј, Будисава, Ковиљ, Буковац и Стари Лединци, Одлуком није предвиђено ограничење у погледу броја голубова који се могу држати.

паса и мачки, које се могу држати у стану, односно кући, под условом обезбеђивања њихове добробити и неугрожавања и неузнемиравања људи и околине, више одговара основним начелима Закона о добробити животиња Србије. Стога, сматрамо да је решењем постојеће Одлуке, према којем се ограничава број осталих појединих кућних љубимаца, у одређеној мери нарушено право појединца на њихово чување и држање. У том смислу, начин регулисања овог питања, требао би да буде идентичан начину на који је регулисано и питање броја паса и мачака који се могу држати као кућни љубимци, што значи да би и лимитирање броја осталих кућних љубимаца, требало условљавати искључиво захтевима обезбеђења њихове добробити и неугрожавања и неузнемиравања људи и околине.

У погледу врсте кућних љубимаца, те места и простора у којима се они могу држати, Одлуком је предвиђено да се у објектима вишепородичног становања, осим у заједничким просторијама,⁷⁴ могу држати сви кућни љубимци предвиђени њоме, осим голубова,⁷⁵ под условима и на начин прописан овом одлуком.⁷⁶ У том смислу, у заједничком стану власника, односно корисника објекта вишепородичног становања, пси и мачке се могу држати само ако постоји сагласност сустанара,⁷⁷ при чему се пси који се држе као кућни љубимци, а који могу представљати опасност за околину, у смислу посебног прописа, могу држати у оваквим објектима само уз сагласност органа управљања.⁷⁸

За разлику од правила предвиђеног у ситуацији када се ради о стану као простору држања, у објектима породичног становања на подручју насељених места, могу се држати сви кућни љубимци предвиђени овом Одлуком, под условима и на начин прописан њоме,⁷⁹ а када се ради о објектима породичног становања на подручју појединих насељених места одређених овом Одлуком⁸⁰ и под условом да не угрожавају људе и околину.⁸¹ У заједничком дворишту ових објеката, пси могу да се држе само ако постоји сагласност свих корисника заједничког дворишта.⁸² Напослетку, ако ове објекте користи више власника, односно корисника, голубови могу да се

⁷⁴ В. чл. 11. ст. 1. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

⁷⁵ В. чл. 31. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

⁷⁶ В. чл. 5. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

⁷⁷ В. чл. 13. ст. 2. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

⁷⁸ В. чл. 14. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

⁷⁹ В. чл. 9. ст. 1. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

⁸⁰ Објекти породичног становања на подручју насељених места Футог, Бегеч, Кисач, Степановићево, Каћ, Ченеј, Будисава, Ковиљ, Буковац и Стари Лединци.

⁸¹ В. чл. 9. ст. 2. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

⁸² В. чл. 17. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

држе под условом да постоји сагласност свих власника, односно корисника објеката.⁸³

У пословним просторијама и пословним објектима,⁸⁴ осим у заједничким просторијама,⁸⁵ као кућни љубимци могу се држати само акваријумске животиње и украсне птице, а само изузетно, у пословним објектима у ограђеном дворишту, могу се држати и пси, под условима и на начин прописаним овом одлуком.⁸⁶

Одлуком су детаљно дефинисани и конкретни услови и начин држања појединих кућних љубимаца у објектима породичног становања на подручју насељених места, као и у пословним просторијама и пословним објектима. Тако се пси у свим претходно споменутих објектима, морају држати у ограђеном простору, у ограђеној кућици или у одговарајућој кућици везани на ланцу или на продуженој водилици, тако да не могу прићи уличној огради, односно регулационој линији на удаљености од најмање 1 m, као и најмање 1 m од граница суседних парцела, при чему ограђени простор, односно простор по коме пси могу да се крећу, мора да буде удаљен најмање 4 m од најближег стамбеног или пословног објекта на суседној парцели. Изузетно, у пословном објекту, у ограђеном дворишту, ван радног времена, пси могу да се слободно крећу под контролом човека.⁸⁷ У објектима породичног становања на подручју насељених места, власник, односно држалац пса, који може представљати опасност за околину, дужан је да на улазу у двориште – капији, на видном месту, истакне натпис којим се упозорава на опасност од пса.⁸⁸ Напоследку, у последње споменутих објектима, пси и мачке се могу држати само у дворишту,⁸⁹ украсне птице само у помоћним објектима или у кавезима у дворишту,⁹⁰ док се голубови морају држати у посебној просторији на тавану, ограђеном простору или кавезу у дворишту, који се морају редовно чистити и дезинфиковати.⁹¹

⁸³ В. чл. 35. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

⁸⁴ В. чл. 4. ст. 2. тач. 5. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада (пословне просторије у пословно-стамбеним и стамбено-пословним објектима и пословни објекти).

⁸⁵ В. чл. 11. ст. 1. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

⁸⁶ В. чл. 10. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

⁸⁷ В. чл. 16. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

⁸⁸ В. чл. 19. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

⁸⁹ В. чл. 15. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

⁹⁰ В. чл. 29. ст. 2. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

⁹¹ В. чл. 32. и чл. 34. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада. Изузетно, у смислу чл. 33. Одлуке, у објектима породичног становања на подручју

У складу са одговарајућом одредбом Закона о добробити животиња Србије, којом је предвиђено да органи јединица локалне самоуправе прописују место и начин извођења кућних љубимаца, а нарочито паса и мачака на јавне површине,⁹² Одлуком је предвиђено да власник, односно држалац може изводити пса само на повоцу, који не може бити дужи од 2 m, при чему се пси који могу представљати опасност за околину, ако су старији од 4 месеца, могу изводити само на повоцу, који не може бити дужи од 1 m и са брњицом. Изузетак представљају пси водичи за слепа и слабо-вида лица, ловачки пси за време лова, те службени пси у току полицијске акције, потраге за изгубљеним лицима и слично, као и овчарски пси за време чувања стоке, који могу да се изводе и да се слободно крећу, под контролом власника, односно држаоца пса, без брњице.⁹³ Без повоца, али само под контролом власника, односно држаоца, пси могу да се крећу само на одређеним зеленим јавним површинама на територији града.⁹⁴ Према Одлуци, дозвољено је увођење у лифтове свих оних кућних љубимаца, који се могу држати у становима, уколико су празни, при чему предност у коришћењу лифта имају станари и грађани, док се пси и мачке могу увести и у средства јавног саобраћаја, уз коришћење одговарајуће опреме, у виду посебних транспортера.⁹⁵

Напоследку, када је реч о правима и обавезама власника, односно држалаца паса и мачака приликом њиховог извођења, Одлуком је прописано најпре да лица која су млађа од 18 година не могу изводити пса који може представљати опасност за околину, при чему је власник, односно држалац пса дужан да спречи малолетно лице да изводи у шетњу оваквог пса.⁹⁶ Ако пас или мачка запрљају степениште, заједничко двориште, лифт или друге заједничке просторије у објектима вишепородичног становања, површину јавне намене, као и заједничко двориште у објектима породичног становања, власник, односно држалац дужан је да без одлагања запрљану површину очисти, а по потреби опере и дезинфикује, у складу са законом.⁹⁷ Приликом извођења пса или мачке, власник, односно држалац, дужан је да код себе има потврде о извршеном обележавању пса и о вакцинацији пса или

насељених места Ветерник, Руменка и Лединци, а у којима је могуће држати и више од 100 голубова, они се морају држати у посебно изграђеном објекту.

⁹² В. чл. 54. ст. 2. Закона о добробити животиња Србије.

⁹³ В. чл. 18. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

⁹⁴ В. чл. 24. у вези са чл. 22. ст. 1. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

⁹⁵ В. чл. 11. ст. 2-3. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

⁹⁶ В. чл. 20. у вези са чл. 55. тач. 12. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

⁹⁷ В. чл. 26. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

мачке, као и PVC кесе за измет пса и мачке који је настао приликом извођења.⁹⁸ У случају губитка пса или мачке, власник, односно држалац је дужан да без одлагања, а најкасније у року од три дана од губитка, нестанак пријави правном лицу или предузетнику коме је поверено обављање послова прикупљања, превоза и збрињавања напуштених и изгубљених домаћих животиња и овлашћеној ветеринарској служби.⁹⁹

4. Противправно поступање власника, односно држалаца кућних љубимаца и начин кажњавања

Поступци који су противни одговарајућим забранама Закона о добробити животиња Србије, третирају се као прекршаји, при чему је законом омогућено прекршајноправно санкционисање широког спектра противправних понашања према кућним љубимцима.

На овакав начин санкционисана су најпре одређена понашања, којима се поступа у супротности са напред изнетим правилима Закона о добробити животиња Србије у погледу неопходног режима чувања и држања кућних љубимаца, као што су оглушење о следеће забране: злостављања животиње, напуштања и одбацивања животиње чији опстанак зависи директно од човека, држања животиње на начин којим јој се наноси бол, патња, страх и стрес, занемаривања животиње лишавањем основних животних потреба, организовања трка животиња на начин којим се превазилазе физичке могућности животиња и животињама наноси повреда, бол, патња, страх и стрес, излагања животиње директном утицају неповољних времен-

⁹⁸ В. чл. 27. у вези са чл. 21. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

⁹⁹ В. чл. 28. ст. 1. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада. У одговарајућем делу Одлуке, који се односи на мере забране, прописано је и да је забрањено прикупљање, уклањање и смештање у Карантин домаћих животиња, осим од стране правног лица или предузетника, коме Град повери обављање ових послова, у складу са посебним прописима, остављање лешева угинулих домаћих животиња и њихових делова на површинама јавне намене, сахрањивање угинулих домаћих животиња и њихових делова ван места одређеног за ту сврху, држање и збрињавање домаћих животиња супротно одредбама ове одлуке, напајање домаћих животиња на јавним чесмама и бунарима намењеним за водоснабдевање грађана, храњење напуштених и изгубљених домаћих животиња на површини јавне намене, у заједничким просторијама и двориштима објекта вишепородичног становања, шишање и чешљање паса на површини јавне намене и одлагање псећих длака на површини јавне намене, увођење паса и мачака у средства јавног саобраћаја, без коришћења одговарајуће опреме, у виду посебних транспортера, увођење домаћих животиња у службене просторије, средства јавног саобраћаја, на дечија игралишта или друга јавна места где се окупља већи број грађана, супротно одредбама ове одлуке, те вршење других радњи, супротно одредбама ове одлуке. В. чл. 49. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

ских прилика или недостатку кисеоника, као и одржавања борбе између животиња или између животиња и људи, организовања клађења, те клађења у борбама између животиња. У контексту непоштовања правила о чувању и држању кућних љубимаца, противправно је и непоступање власника, односно држаоца животиње са пажњом доброг домаћина и необезбеђивање благовремене ветеринарске помоћи животињи на начин предвиђен овим законом, држање кућних љубимаца у недозвољене сврхе, држање егзотичних животиња без одговарајућег одобрења, необезбеђивање кућном љубимцу одговарајућих законом предвиђених услова у смислу неопходне бриге, неге и смештаја, непоступање власника, односно држалаца паса који могу представљати опасност за околину на начин прописан овим законом, као и необезбеђивање законом предвиђених услова неопходних за држање дивљих и егзотичних животиња.¹⁰⁰

Прекршајноправна одговорност је предвиђена и за сва она понашања, која су у супротности са одредбама Закона о добробити животиња Србије у погледу размножавања, продаје, обуке, промета, комерцијалног одгоја, смештаја и коришћења кућних љубимаца за рекламирање, забаву, изложбе и такмичења. У том смислу, прекршајно је кажњиво оглушење о забрану репродуковања животиње на начин којим јој се наноси бол, патња, страх и стрес, као и животиње која није достигла телесну зрелост, те животиње са наследним поремећајима, осим у случају мутација код огледних животиња. Кажњиво је и бављење репродукцијом кућних љубимаца у комерцијалне сврхе, уколико лице истовремено не води рачуна о заштити здравља, живота и добробити легла, репродуковање кућних љубимаца у недозвољене сврхе, као и репродуковање дивљих и егзотичних животиња као кућних љубимаца без одговарајућег одобрења.¹⁰¹ Прекршајно су санкционисана и оглушења о забрану продаје или поклањања кућних љубимаца лицима млађим од 18 година, без дозволе родитеља или старатеља, као и о забрану обављања обуке кућних љубимаца применом силе или другим средствима штетним за његов живот и добробит. Кажњива је и обука, која се врши на начин непримерен врсти, раси и намени животиње, те од стране лица које није уписано у одговарајући Регистар лица за обуку животиња.¹⁰² Када је реч о промету, комерцијалном одгоју и смештају, прекршајно су санкционисани продаја кућних љубимаца у објектима за њихову продају или одгајивачницама, које нису уписане у Регистар објеката, промет паса и мачака

¹⁰⁰ В. чл. 82. ст. 1. тач. 1-5., тач. 13., тач. 19., тач. 21., тач. 31., тач. 69., као и тач. 71-73. Закона о добробити животиња Србије.

¹⁰¹ В. чл. 82. ст. 1. тач. 5., тач. 14., као и тач. 70-72. Закона о добробити животиња Србије.

¹⁰² В. чл. 82. ст. 1. тач. 29., тач. 27., као и тач. 39. Закона о добробити животиња Србије.

у продавницама животиња, невођење евиденције о броју продатих животиња, кретању, исхрани и лечењу животиња, неиздавање писменог упутства о начину држања за сваку продату животињу, као и неиспуњавање услова за заштиту добробити животиња у пансиону и прихватилишту.¹⁰³ Кажњиво је и свако организовање циркуса, изложби, такмичења, приредби и других облика јавног приказивања животиња, које је противправно, односно које није у складу са горе наведеним одредбама закона које се односе на ово питање, као и оглушење о било коју законску забрану везану за коришћење допинга, стимуланса, као и разних других недозвољених супстанци, лекова, отрова и других хемијских средстава, које на разне начине предвиђене овим законом могу штетити животињи.¹⁰⁴

Напоследку, Законом о добробити животиња Србије, прекршајно је санкционисано и било које понашање, које је у супротности са напред изнетим прописима овог закона, којима су уређена питања која се односе на хируршке интервенције на животињама и лишавање живота животиња.¹⁰⁵

За сва напред набројана противправна поступања, правно лице се кажњава новчаном казном у распону од 100 000 до 1 000 000 динара, одговорно лице у правном лицу, у распону од 10 000 до 50 000 динара, а физичко лице, у распону од 5000 до 50 000 динара.¹⁰⁶ Поред одговорности за споменуте прекршаје, физичко лице је прекршајноправно одговорно и уколико животињи коју је повредио, не пружи прву помоћ или не обезбеди пружање помоћи од стране стручног лица, као и уколико присуствује борбама између животиња.¹⁰⁷

Као што је то случај и према Закону о добробити животиња Србије, тако се и према Одлуци о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада, поступци који нису у складу са њеном садржином, третирају као прекршаји. Како је у контексту предмета нашег истраживања, нарочито значајно питање одговорности физичких лица, као власника или држалаца кућног љубимца, у даљим излагањима акценат ће бити стављен управо на противправна поступања наведених лица, за која су она прекршајно одговорна.

У том смислу, прекршајно су кажњива било која поступања физичких лица, која су у супротности са напред указаним правилима Одлуке у погледу дозвољеног броја појединих врста кућних љубимаца и услова под

¹⁰³ В. чл. 82. ст. 1. тач. 74-77. Закона о добробити животиња Србије.

¹⁰⁴ В. чл. 82. ст. 1. тач. 36., тач. 17-18., тач. 24-26., као и тач. 28. Закона о добробити животиња Србије.

¹⁰⁵ В. чл. 82. тач. 41-45. Закона о добробити животиња Србије.

¹⁰⁶ В. чл. 82. ст. 1-2., као и чл. 85. Закона о добробити животиња Србије.

¹⁰⁷ В. чл. 85. Закона о добробити животиња Србије.

којима се они могу држати.¹⁰⁸ Одговорност физичких лица предвиђена је и за сва понашања која су у супротности са одговарајућим, горе изнетим одредбама Одлуке, које се тичу врсте кућних љубимаца, те места и простора у којима се они могу држати.¹⁰⁹ Поред наведеног, било које поступање физичког лица које је противно конкретним условима и начину држања појединих кућних љубимаца у објектима породичног становања на подручју насељених места, као и у пословним просторијама и пословним објектима, а који су дефинисани у горњим излагањима, такође је прекршајно кажњиво.¹¹⁰ Физичко лице прекршајно је одговорно и у случају непоштовања одговарајућих, напред изнетих одредаба Одлуке у погледу начина и места извођења паса и мачака као кућних љубимаца, као и одређених обавеза које има у вези са тиме.¹¹¹ Напослетку, физичко лице сноси прекршајну одговорности и у случају било каквог поступања које је у супротности са свим напред дефинисаним мерама забране у складу са овом Одлуком.¹¹² За наведена противправна поступања, физичко лице, као власник, односно држалац животиње, кажњава се новчаном казном у распону од 2500 до 75 000 динара.¹¹³

За разлику од Закона о добробити животиња, којим се као основним прописом у праву Србије уређује заштита животиња и предвиђају прекршајне санкције за његово кршење, Кривичним закоником Србије¹¹⁴ регулишу се противправна понашања према животињама која представљају кривична дела, а која су у овом закону сврстана у групу кривичних дела којима се штити животна средина. Важно место међу њима заузима кривично дело убијања и злостављања животиња, што посматрано са аспекта заштите животиња, представља значајну меру усмерену ка заштити животиња, а

¹⁰⁸ В. чл. 55. тач. 6-8., као и тач. 17-18. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

¹⁰⁹ В. чл. 55. тач. 1-3., тач. 6., тач. 9., као и тач. 18. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

¹¹⁰ В. чл. 55. тач. 8., тач. 11., тач. 17-18. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

¹¹¹ В. чл. 55. тач. 4., тач. 10., као и тач. 12-16. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

¹¹² В. чл. 55. тач. 25. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

¹¹³ В. чл. 55. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада. Према Одлуци, правно лице се за одређене прекршаје може новчано казнити у распону од 50 000 до 1 000 000 динара, а одговорно лице у правном лицу у распону од 2 500 до 75 000 динара. В. чл. 54. ст. 1-2. Одлуке о држању домаћих животиња на територији града Новог Сада.

¹¹⁴ В. "Сл. гласник РС", бр. 85/2005, 88/2005, испр., 107/2005, испр., 72/2009 и 111/2009.

тима и кућних љубимаца од нечовечног поступања. Према овом закону, кажњиво је свако убијање, повређивање, мучење или злостављање животиње на други начин, које се врши кршењем постојећих прописа, што значи да правна заштита животиња обухвата било који вид злостављања, а у том смислу и занемаривања и напуштања животиња, као видова њиховог злостављања. За ово кривично дело учинилац се може казнити новчаном казном или казном затвора до једне године.¹¹⁵ Уколико је услед претходно наведеног дела дошло до убијања, мучења или повређивања већег броја животиња, или је дело учињено у односу на животињу која припада посебно заштићеним животињским врстама, учинилац ће се казнити новчаном казном или казном затвора до три године. Напослетку, Закоником је предвиђено и да ће свако лице, које из користољубља организује, финансира или је домаћин борбе између животиња исте или различите врсте, или ко организује или учествује у клађењу на оваквим борбама, бити санкционирано и новчаном казном и казном затвора од три месеца до три године.¹¹⁶

Како је у Кривичном законик у јасно наглашено да наведено кривично дело постоји само онда када је радња извршена кршењем прописа, то значи да није свако убијање, повређивање, мучење или злостављање животиње кривично дело, већ само оно које је противправно. У том смислу, веома је важан чл. 7. Закона о добробити животиња Србије, којим су, како смо то видели, предвиђени бројни начини забрањеног понашања према животињама, тако да у пракси судова, практично у свим ситуацијама убијања и злостављања животиња, постоји могућност позивања на неку од тачака предвиђених споменути чланом Закона о добробити животиња Србије, а тиме и на противправност радње извршења.¹¹⁷ У погледу проблема који у пракси може настати услед недовољно јасног разграничења, када се одређено противправно понашање према животињама може сматрати прекршајем, а када кривичним делом, у теорији је заузет став да у случају када је једно кажњиво понашање истовремено предвиђено и као кривично дело и као прекршај, у случају постојања идентитета чињеничног стања, кривично дело апсорбује прекршај, као теже дело.¹¹⁸ Ово даље значи да је кажњавање за кривично дело убијања и злостављања животиња основ искључења кажњивости за прекршај, предвиђен Законом о добробити животиња Србије, те да ће у случају претходног кажњавања за прекршај, висина прекршајне казне, у случају идентитета дела, бити урачуната у висину кривичне санкције.¹¹⁹

¹¹⁵ В. чл. 269. ст. 1. Кривичног законика Србије.

¹¹⁶ В. чл. 269. ст. 2-3. Кривичног законика Србије.

¹¹⁷ В. Новак Крстић: *op. cit.*, стр. 304.

¹¹⁸ В. Драган Јовашевић: *Кривично право*, Београд, 2006., стр. 80-81.

¹¹⁹ В. Новак Крстић: *op. cit.*, стр. 303.

Закључна разматрања

Доношењем Закона о добробити животиња, у праву наше земље дошло је до радикалних промена у погледу питања правне заштите животиња, имајући у виду да се овим законом, као најзначајнијим прописом у области заштите животиња, на до сада најпотпунији начин, штите интереси животиња. У том смислу, и одговарајуће одредбе овог закона, којима је регулисан правни третман кућних љубимаца, свакако представљају квалитативни помак у правцу њихове адекватне заштите.¹²⁰

Узимајући у обзир сва напред изнета правила која се односе на третман кућних љубимаца у домаћем праву, а која су реализована исцрпним законским одредбама о неопходном начину њиховог чувања и држања, размножавања, продаје, обуке, промета, комерцијалног одгоја, смештаја, коришћења за рекламирање, забаву, изложбе и такмичења, као и одговарајућим нормама о условима и начину лишавања живота кућних љубимаца и извођења хируршких интервенција на њима, јасно је да је степен правне заштите које ове врсте животиња имају према домаћим законским прописима, барем посматрано са аспекта прокламованих принципа и начела заштите њихове добробити, на несумњив начин, постављен на једном високом нивоу. Посебно је значајно истаћи да је правни третман кућних љубимаца у нашем праву у складу са одговарајућим европским стандардима, прихваћеним у Европској конвенцији о заштити кућних љубимаца. Наиме, Закон о добробити животиња Србије, у погледу овог питања готово „у стопу“ прати основне тенденције споменуте Конвенције, при чему, широким спектром одговарајућих законских решења, конкретизује темељне принципе, прихваћене у овом међународном правном акту. Уз то, од значаја је и чињеница да је у складу са одговарајућом одредбом Европске Конвенције о заштити кућних љубимаца, према којој се оставља слобода уговорним странама да у своје законодавство уведу и строжије мере од прописаних, домаће право, а у циљу боље правне заштите кућних љубимаца, у погледу појединих аспеката ове заштите, искористило наведену могућност.

За разлику од Закона о добробити животиња Србије, којим се, као фундаменталним прописом, уређују бројни аспекти заштите животиња, одговарајућим Одлукама о држању и чувању домаћих животиња, као подзаконским прописима, третирају се само поједини аспекти заштите животиња, при чему се, садржински посматрано, њима, по правилу, уређују и одређена

¹²⁰ И на основу научних истраживања доказано је да су животиње, а у том смислу и кућни љубимци, бића која поседују сличне осећаје као и људско биће, те у том смислу могу да доживљавају и трпе стрес, бол и патњу. У том смислу в. Милан Пауновић: Међународно-правна заштита животиња, Прилози пројекта институције правне државе у условима транзиције, Београд, 2003., стр. 209-210.

питања која се односе на правни третман кућних љубимаца. Основно обележје Одлуке о држању домаћих животиња, која је представљала предмет нашег истраживања, огледа се у томе да је она усмерена како да заштити кућних љубимаца, тако и да заштити човека. Њом је, с једне стране, држање кућних љубимаца либерализовано, принципијелним укидањем ограничења у погледу броја кућних љубимаца, те могућношћу увођења кућних љубимаца у одређене објекте, док је с друге стране, њом поштрена одговорност власника, тј. држаоца кућних љубимаца, како према самим њима, тако и према суграђанима. Притом, треба истаћи да је правни третман кућних љубимаца према Одлуци, у највећој мери усаглашен са основним начелима дефинисаним у Закону о добробити животиња, а посебно са начелом универзалности бола, начелом бриге о животињама, као и начелом одговорности,¹²¹ што је реализовано низом одредаба ове Одлуке, почев од оних којима се на општи начин дефинишу обавезе и одговорности њиховог власника, односно држаоца у погледу неопходног начина чувања и држања кућних љубимаца, преко оних којима је регулисан конкретан начин њиховог држања, попут одредаба о броју и врсти кућних љубимаца који се могу држати, места и простора у којима се могу држати, места и начина њиховог извођења, па све до оних одредаба којима су прописана права и обавеза власника, односно држалаца кућних љубимаца приликом њиховог извођења. Како је Одлука о држању домаћих животиња, која је представљала предмет анализе нашег рада, као један од правних основа за доношење, имала управо Закон о добробити животиња, то усклађеност ове одлуке у погледу правног третмана кућних љубимаца, не изненађује.

Иако је, како то произлази из горњих разматрања, у домаћем законодавству прекршајноправно санкционисан велики број противправних понашања према кућним љубимцима, чиме су, по претпоставци, постављени правни основи за хумано поступање према овим животињама, мишљења смо да ће начин кажњавања, који је предвиђен њиме, представљати озбиљну баријеру томе. Наиме, прописане новчане казне су у претежној мери неадекватне учињеним прекршајима, односно, оне су толико ниске, да се њима не може постићи ни превентивно, а ни репресивно деловање. Имају-

¹²¹ Начело универзалности бола, подразумева да животиње могу да осете бол, патњу, стрес, страх и панику, као и обавезу човека да поред очувања врсте, брине и о заштити живота и добробити сваке јединке. Начело бриге о животињама, подразумева моралну обавезу и дужност човека да поштује животиње и брине о животу и добробити животиња чији опстанак зависи непосредно од њега. Начело одговорности, подразумева да је власник, односно држалац животиња одговоран за њихов живот и добробит и да је дужан да сноси трошкове збрињавања животиња чији је власник, односно држалац, ако више не жели или није у могућности да се стара о њима. В. чл. 4. тач. 1-2., као и тач. 6. Закона о добробити животиња Србије.

ћи у виду чињеницу да су ове казне прописане у истом распону, независно од тога о којем прекршају се ради, то су у том смислу, нарочито ниске новчане казне за она противправна поступања, која у себи имају више изражену ноту опасности, попут убијања, злостављања и напуштања кућних љубимаца. Са основом се може претпоставити, да овакво кажњавање тешко може имати било какве ефекте на понашање људи према овим животињама, односно, да се имајући у виду висину запрећених казни, њиме или уопште не може утицати на свест појединаца да одговорно поступају са својим кућним љубимцем и да их не злостављају или лишавају живота, или се евентуално може утицати, али у малој мери. Нарочит проблем може представљати напуштање кућних љубимаца, у првом реду паса, који се тиче не само животиња, већ и људи и очувања животне средине. Наиме, напуштање ових животиња (до којег долази из различитих разлога, због недостатка одговарајућих средстава за њихово издржавање, учињене штете или пак из лоших навика њихових власника), неминовно проузрокује низ негативних последица, које се пре свега огледају у патњи ових животиња, затим у повећању броја животиња луталица које могу бити ризичне за живот и здравље човека, у смислу потенцијалних напада на људе, који они најчешће врше због претрпљене тортуре и страха, а напоследку, и у угрожавању животне средине, због повећања њиховог броја. Притом, ваља истаћи да, иако регистрација и обележавање, представља значајну меру, којом се олакшава проналажење напуштених кућних љубимаца, због непоштовања ове обавезе од стране несавесних власника, казне се не могу применити, а и када се могу применити, проблем неадекватног кажњавања и даље остаје. Уз све то, не треба занемарити ни чињеницу да напуштање кућних љубимаца, ланчано изазива даља противправна поступања према оваквим животињама, имајући у виду да оне у пракси често бивају малтретиране, повређиване и убијане. Из свих наведених разлога, сматрамо да домаћа законодавна казнена политика, нужно мора бити строжа. Добар пример за то нам могу дати законодавства појединих европских земаља, у којима су предвиђене казне за оваква противправна поступања њихових починилаца изузетно ригорозне, као што је законодавство Швајцарске, у којем је када је реч о противправном акту напуштања животиње са умишљајем, прописана казна затвора или новчана казна, а уколико се ради о напуштању животиња из нехата, казна затвора или новчана казна у вредности од 20 000 франака, законодавство Немачке, у којем је за напуштање животиња запрећена новчана казна до 25 000 евра, те законодавство Велике Британије, у којем се напуштање кућних љубимаца кажњава казном затвора до 51 недеље, или новчаном казном у износу од 20000 фунти.¹²²

¹²² В. Наташа Стојановић: Правна заштита напуштених животиња у светлу Закона о

Мишљења смо да у овом погледу, ситуација није боља ни у сфери кривичног законодавства. Наиме, иако санкционисање кривичног дела убијања и злостављања животиња, свакако представља још једну значајну меру домаћег законодавства усмерену ка заштити животиња, а тиме и кућних љубимаца од нечовечног поступања, сматрамо да ни казне предвиђене у кривичноправној сфери, нису адекватне значају и тежини овог кривичног дела, имајући у виду да се њима не постиже један од основних циљева казни – генерална превенција. Наиме, како се ово кривично дело најчешће чини из обести, при чему истовремено указује на склоност његовог починитеља да чини и друга тежа кривична дела, па и насиље према човеку,¹²³ то би овакво лице требало санкционисати како би се спречавало његово даље вршење истог или других кривичних дела, на који начин би се остварила специјална превенција.¹²⁴ Напослетку, а у контексту напред изнетих проблема са којима се друштво може суочити услед постојања напуштених кућних љубимаца, сматрамо сасвим исправним став заузет у теорији, да је и поред чињенице што је кривичним законодавством инкриминисано свако убијање, повређивање, мучење или злостављање животиње на други начин, које се врши кршењем постојећих прописа, чиме је правном заштитом у једном ширем смислу обухваћено и занемаривање и напуштање животиња, њиме ипак требало посебно предвидети напуштање животиња, као специфичан вид злостављања животиња. Овакво решење би свакако допринело ефикаснијој правној заштити кућних љубимаца, имајући у виду да би се тако на јасан начин ставило до знања власницима животиња, да су самим тим што су власници животиње, истовремено одговорни за њен живот и њену добробит.¹²⁵

На основу претходних излагања, могло би се закључити да, иако је, генерално посматрано, постојеће стање на домаћем законодавном плану у области правне заштите кућних љубимаца, несумњиво квалитативно измењено, у циљу што свеобухватније, квалитетније и пре свега ефикасније правне заштите ових животиња, потребно је предузимати и друге мере. Поред већ предложеног решења, које се односи на неопходност законског поштравања казни за противправна поступања према кућним љубимци-

добробити животиња, Екологија и право, Ниш, 2011., стр. 565.

¹²³ У науци је потврђена веза између злостављача животиња од стране деце и њихове агресивности према људима у старијем узрасту. В. М. Костић: Деца убице (докторска дисертација), Ниш, 2000. стр. 184. Наведено према: Наташа Стојановић: Заштита кућних љубимаца у праву Европске уније и нашем праву, Зборник радова посвећен научној конференцији „Правни систем Републике Србије – усаглашавање са правом Европске уније“, Ниш, 2005., стр. 139. У том смислу в. и Новак Крстић: *op. cit.*, стр. 305.

¹²⁴ В. Новак Крстић: *op. cit.*, стр. 305.

¹²⁵ В. у том смислу: Новак Крстић: *op. cit.*, стр. 299-300.

ма, неопходно је и да органи јединица локалне самоуправе, у складу са својом законском дужношћу, израде одговарајући Програм контроле и смањивања популације напуштених животиња,¹²⁶ као и не мање важно, да га доследно примењују. Осим тога, неопходно је превентивно деловати у циљу подизања свести људи о одговарајућем начину поступања према животињама. У том смислу, грађанство би требало бити упознато са елементима Програма контроле и смањивања популације напуштених животиња, у циљу бољег разумевања права и одговорности свих учесника у решавању овог проблема, а нарочито у циљу бољег разумевања обавеза власника, односно држаоца животиње. Кроз одговарајуће образовне програме и јавне кампање, потребно је упознати јавност са начинима и условима држања кућних љубимаца, њиховим биолошким особинама, понашањем и потребама, користима које човек има од њих, као и са обавезама и одговорностима које човек има према њима, другим људима и животној средини. Напослетку, у подизању свести грађана, у правцу хуманијег односа према кућним љубимцима, важну улогу треба да има и објективно информисање од стране медија. Мишљења смо да би се тек доследним спровођењем свих напред изнетих мера, чији је акценат на принципима заштите добробити животиња, свест човека и његов однос према животињама, у будућности могао променити.

¹²⁶ Правни основ за израду одговарајућих Програма контроле и смањивања популације напуштених животиња од стране органа јединица локалне самоуправе, а у складу са специфичностима средине, постављен је у чл. 54. ст. 1. Закона о добробити животиња Србије.

*Jelena Vidić Trninić, Ph.D., Assistant Professor
Faculty of Law Novi Sad*

Legal Protection of Pet Animals in Domestic Legislation

Abstract

The subject of the author's analysis is the issue of legal protection of pet animals. Through analysis of applicable provisions contained in the Act on Animal Welfare of Serbia, on one hand, and the fundamental principles and provisions set out in the European Convention for the Protection of Pet animals, on the other hand, this paper attempts to point out the degree of legal protection that pet animals are awarded under domestic legal regulations, as well as to answer the question of compatibility of the national legislation with the international standards set out in the mentioned European Convention regarding the above mentioned question. In addition, since the legal protection of pet animals is also regulated by relevant by-laws in our law, the analysis of certain aspects of protection provided to pet animals, specifically the Decision of the city of Novi Sad on keeping of domesticated animals, the paper attempts to draw attention to compliance of the solutions adopted in this legal act, with the fundamental principles of protection, provided to pets by laws or the Act on Animal Welfare of Serbia. Finally, in order to provide a more comprehensive insight in terms of achievement of the legal protection of pets in Serbian law, the paper analyzes the types of unlawful conduct of the owner or the holder of the animals, as well as their respective sanctioning prescribed in specific laws or bylaws.

Key words: legal protection of pet animals, Animal Welfare Act of Serbia, the European Convention for the Protection of Pet Animals, Decision on keeping domesticated animals in the area of the city of Novi Sad.